

Nd.

591. Frumvarp til laga

[290. mál]

um breyting á lögum nr. 40 18. maí 1978, um tekjuskatt og eignarskatt, sbr. lög nr. 7 22. febrúar 1980, lög nr. 20 7. maí 1980 og lög nr. 2 13. febrúar 1981.

(Lagt fyrir Alþingi á 103. löggjafarþingi 1980—81.)

1. gr.

2. málsgrein 1. töluliðs A-liðs 7. gr. laganna falli niður.

2. gr.

1. mgr. 14. gr. laganna orðist svo:

Hagnaður af sölu fasteigna, sem ekki er heimilt að fyrna skv. 32. gr., þar með talin ófyrnanleg mannvirki, lönd, lóðir, ófyrnanleg náttúruauðæfi og réttindi tengd þessum eignum, svo sem lóðarréttindi, telst að fullu til skattskyldra tekna á söluári og skiptir ekki máli hve lengi skattaðili hefur átt hina seldu eign.

3. gr.

Aftan við 2. mgr. 14. gr. laganna, sbr. 8. gr. laga nr. 7/1980, bætist nýr málslíður er orðist svo:

Frá fasteignamati leigulóðar í þessu sambandi skal draga afgjaldskvaðarverðmæti, sbr. 2. mgr. 1. tl. 74. gr.

4. gr.

5., 6., 7. og 8. mgr. 16. gr. laganna, sbr. 10. gr. laga nr. 7/1980, orðist svo:

Falli sala íbúðarhúsnæðis bæði undir ákvæði þessarar greinar og 14. gr. skal söluhagnaði skipt til skattlagningar í sama hlutfalli og er milli þess rúmmáls íbúðarhúsnæðis sem seljandi átti umfram 600 m³ á söludegi eða 1 200 m³, eftir því sem við á, sbr. 1. mgr., og heildarrúmmáls hins selda húsnæðis.

Fjármálaráðherra skal ákveða með reglugerð hvernig reikna skuli rúmmál íbúðarhúsnæðis samkvæmt þessari grein.

Við útreikning á söluhagnaði af íbúðarhúsnæði skal ekki telja til stofnverðs eignaauka vegna vinnu utan venjulegs vinnutíma við byggingu íbúðarhúsnæðis til eigin nota.

Ákvæði þessarar greinar gilda um íbúðarhúsnæði án tillits til byggingarstigs og ná einnig til lóða eða lóðarréttinda sem slíku húsnæði fylgja, enda sé lóðin innan þeirra stærðarmarka sem almennt gerist um íbúðarhúsalóðir. Um söluhagnað lóðar umfram þessi mörk gilda ákvæði 14. gr.

5. gr.

2., 3. og 4. málslíður 2. mgr. 17. gr. laganna orðist svo:

Kaupverð hlutabréfa í hendi seljanda ákvarðast annað hvort sem samanlagt nafnverð hlutabréfanna og þeirra jöfnunarhlutabréfa sem hann hefur fengið úthlutað eða heimilt hefði verið að úthluta honum, eða sem upphaflegt kaupverð þeirra þegar það hefur verið hækkað eða lækkað samkvæmt verðbreytingarstuðli eftir ákvæðum 26. gr., sé það hærra. Kaupverð hlutabréfa sem skattaðili hefur eignast

við samruna hlutafélaga skv. 56. gr. skal ákvarðast jafnt framreiknuðu kaupverði þeirra hlutabréfa er hann lét af hendi. Þegar ákveða skal hagnað af sölu hlutabréfa skal kaupverð hvers hlutabréfs teljast jafnt framreiknuðu meðalkaupverði allra hlutabréfa sömu tegundar í hendi sama eiganda.

6. gr.

Við 23. gr. laganna bætist ný málsgrein er orðist svo:

Tap á sölu eigna sem notaðar eru í atvinnurekstri er heimilt að gjaldfæra á söluári, sbr. 34. gr., þó ekki tap á sölu eigna þeirra sem um er rætt í 17. og 18. gr.

7. gr.

25. gr. laganna orðist svo:

Þegar seld er sérgreind fasteign eða mannvirki, ásamt lóð, landi eða réttindum tengdum þessum eignum, í heild eða að hluta, skal söluverðinu skipt í sama hlutfalli og hinar seldu eignir eru metnar til fasteignamats á söludegi. Sama gildir um skiptingu söluverðs mannvirkja eingöngu. Þegar um lóðarréttindi er að ræða skal afgjaldskvaðarverðmætið, sbr. 2. mgr. 1. tl. 74. gr., dregið frá fasteignamati áður en hlutfallið er reiknað.

Ákvæði þessarar greinar gilda einnig um ákvörðun stofnverðs.

Ákvæði þessarar greinar gilda ekki um skiptingu söluverðs milli mannvirkis og leigulóðar þegar selt er mannvirki sem stendur á leigulóð og endurmetið var í hendi seljanda á árinu 1979 á grundvelli upphaflegs stofnverðs.

8. gr.

4. tl. 28. gr. laganna orðist svo:

Eignaauki sem stafar af aukavinnu sem maður leggur fram utan venjulegs vinnutíma við byggingu íbúðarhúsnæðis til eigin afnota. Söluhagnaður íbúðarhúsnæðis, sbr. 14. og 16. gr., telst þó sem mismunur heildarandvirðis að frádregnum beinum kostnaði við söluna annars vegar og framreiknaðs stofnverðs án eigin aukavinnu hins vegar.

9. gr.

1. mgr. 29. gr. laganna, sbr. 13. gr. laga nr. 7/1980, orðist svo:

Frá skattskyldum tekjum manns, sem ekki eru tengdar atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi, er einungis heimill sá frádráttur sem sérstaklega er getið um í þessum kafla.

10. gr.

Í stað orðsins „fasteignaskuldir“ í 2. mgr. 1. tl. E-liðs 1. mgr. 30. gr. laganna, sbr. 2. gr. laga nr. 2/1981, komi: fasteignaveðskuldir.

11. gr.

Við E-lið 1. mgr. 30. gr. laganna bætist nýr töluliður er verði 3. tl. og orðist svo: Helming greiddrar húsaleigu vegna leigu á íbúðarhúsnæði til eigin nota enda sé hún vegna tekjuársins.

12. gr.

3. másl. 2. mgr. 30. gr. laganna, sbr. 2. gr. laga nr. 20/1980, orðist svo:

Hjá öðrum mönnum en þeim sem skattlagðir eru eftir reglum þeim sem gilda um hjón, sbr. 63. gr., skal þessi frádráttur aldrei nema lægri fjárhæð en 550 000 gkr., hjá einstæðum foreldrum, sbr. 69. gr., skal þessi lágmarksfrádráttur vera 75% hærri.

13. gr.

2. mgr. 1. tl. 31. gr. laganna falli niður.

14. gr.

1. mgr. 44. gr. laganna, sbr. 22. gr. laga nr. 7/1980 orðist svo:

Til viðbótar fyrningu skv. 38. gr. er heimilt að fyrna eignir, sbr. 32. gr., um fjárhæð jafna skattskyldum hluta söluhagnaðar af fyrnanlegum eignum á sama rekstrarári og söluhagnaður færist til tekna. Einnig er heimilt að fyrna sömu eignir um fjárhæð er nema má allt að 40% af þeirri fjárhæð sem færð er til tekna samkvæmt ákvæðum 53. gr. Þegar 60% af tekjufærslu ársins skv. 53. gr. er hærri en fjármagnskostnaður skv. 51. gr. að frádregnum fjármagnstekjum skv. 8. gr. er heimilt, auk fyrninga skv. 2. másl. þessarar málsgreinar, að fyrna þessar eignir um fjárhæð er nemur allt að þessum mun að viðbættum 4% af þeim stofni er tekjufærsla skv. 53. gr. er reiknuð af.

15. gr.

2. másl. 2. mgr. 44. gr. laganna, sbr. 22. gr. laga nr. 7/1980, orðist svo:

Skal hundraðshluti þessarar fyrirframfyrningar nema að hámarki sama hundraðshluta og tekjufærsla skv. 53. gr. og reiknast hann af fjárhæð sem er jafnhá fjárfestingu í þessum rekstrarfjármunum í lok næst liðins árs.

16. gr.

Við 49. gr. laganna bætist ný málsgrein, er verði 2. mgr., og orðist svo:

Ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi má víkja frá framangreindum reglum um fyrningarhlutföll og veitir ríkisskattstjóri heimild til slíkra frávíka.

17. gr.

50. gr. laganna orðist svo:

Þrátt fyrir ákvæði 32.—49. gr. má heildarfjárhæð fyrninga aldrei vera hærri en svo að hreinar tekjur af rekstrinum nái ekki a. m. k. 5% af heildartekjum. Skerðing fyrninga samkvæmt þessari grein skal þó aldrei nema meira en tíu hundraðshlutum af heildarfjárhæð gjaldfærðra fyrninga skv. 32.—49. gr. á rekstrarárinu. Skerðingin skal fyrst lækka gjaldfærðar fyrningar skv. 44. gr. Eftirstöðvar skerðingarinnar skulu síðan lækka aðrar gjaldfærðar fyrningar á rekstrarárinu.

Með heildartekjum í þessu sambandi teljast tekjur skv. B-lið 7. gr. að frádreginni tekjufærslu skv. 53. gr. Með hreinum tekjum í þessu sambandi er átt við heildartekjur skv. B-lið 7. gr. að frádregnum þeim liðum er um getur í 1.—6. tl. 1. mgr. 31. gr.

18. gr.

Við 52. gr. laganna bætist nýr töluliður er verði 4. tl. og orðist svo:

Það sem maður hefur varið sér og skylduliði sínu til framfæris og notkunar. Eigi heldur endurgjald fyrir vinnu hans sjálfs við eigin atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi. Eigi er heldur heimilt að telja til rekstrarkostnaðar herra endurgjald fyrir starf maka manns eða barns hans innan 16 ára aldurs á tekjuárinu en það endurgjald sem makinn eða barnið hefði aflað fyrir sama starf hjá óskyldum eða ótengdum aðila. Telji skattyfirvöld að endurgjald fyrir starf maka manns eða barns hans innan 16 ára aldurs á tekjuárinu, við atvinnurekstur hans eða sjálfstæða starfsemi, sé herra en makinn eða barnið hefði aflað hjá óskyldum eða ótengdum aðila skulu þau ákvarða tekjur makans eða barnsins af starfinu.

19. gr.

1. mgr. 53. gr. laganna orðist svo:

Hjá lögaðilum skal árlega tekið tillit til þeirra áhrifa sem almennar verðbreytingar hafa á eignir þeirra og skuldir, eftir því sem nánar er ákveðið í grein þessari. Sama á við hjá þeim mönnum er hafa með höndum atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi varðandi þær eignir þeirra og skuldir sem rekstrinum eru tengdar.

20. gr.

5. mgr. 53. gr. laganna orðist svo:

Þegar heildarskuldir skattaðila skv. 76. gr. eru hærri en heildareignir hans skv. 73. gr. í lok reikningsárs skal sá hluti reiknaðrar tekjufærslu samkvæmt þessari grein falla niður sem umfram er tap ársins og ójöfnuð töp frá fyrri árum. Með tapi ársins er í þessu sambandi átt við skattskyldar tekjur ársins að frádrögnum frádráttarbærum gjöldum ársins án tillits til verðbreytingarfærslu. Hjá mönnum sem stunda atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi er með heildareignum og heildarskuldum í þessari málsgrein átt við allar framtalsskyldar eignir þeirra og skuldir án tillits til þess hvort þær eru tengdar rekstrinum eða ekki.

21. gr.

7. mgr. 53. gr. laganna orðist svo:

Verðbreytingarfærslu samkvæmt þessari grein skal reikna í lok hvers reikningsárs og skal miða við stöðu eigna og skulda í lok næst liðins reikningsárs.

22. gr.

59. gr. laganna falli niður.

23. gr.

63. gr. laganna, sbr. 32. gr. laga nr. 7/1980, orðist svo:

Hjón sem samvistum eru skulu telja fram tekjur sínar sem hér segir:

1. Hvoru hjóna um sig ber að telja fram tekjur sínar skv. A-lið 7. gr. Frá þessum tekjum skal síðan draga frádrátt skv. A- og C-liðum 1. mgr. 30. gr. svo og D-lið 1. mgr. þeirrar greinar eða fastan frádrátt skv. 2. mgr. sömu greinar velji hjónin þá frádráttarreglu.
2. Hreinar tekjur af atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi, sbr. B-lið 7. gr. og 31. gr., skal telja hjá því hjóna sem stendur fyrir rekstrinum og skulu þær skattlagðar með öðrum tekjum þess, sbr. ákvæði 3. tl. 62. gr.

Þegar atvinnurekstur eða sjálfstæð starfsemi er háð sérþekkingu eða persónubundnum rekstrarleyfum skulu hreinar tekjur af rekstrinum taldar hjá því hjóna sem sérþekkinguna eða leyfið hefur. Starfi hjón sameiginlega að atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi og hafi bæði þá sérþekkingu eða leyfi sem krafist er, eða sé slíkrar sérþekkingar eða leyfis ekki krafist, skal skipta hreinum tekjum af rekstrinum í hlutfalli við vinnuframlag hvors um sig og telja til tekna hjá hvoru hjóna. Geri hjón ekki fullnægjandi og rökstudda grein fyrir vinnuframlagi hvors um sig eða þyki skýrslur þeirra tortryggilegar skulu skattyfirvöld áætla skiptingu hreinna tekna af atvinnurekstrinum eða hinni sjálfstæðu starfsemi.

Um meðferð á tapi af atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi fer eftir sömu reglum og gilda um hreinar tekjur, sbr. 1. og 2. mgr. þessa töluliðs.

3. Tekjur hjóna skv. C-lið 7. gr. skal leggja saman og telja til tekna hjá því hjóna sem hærri hefur hreinar tekjur skv. 1. tl. að viðbættum tekjum skv. 2. tl. Ekki skiptir máli hvort tekjurnar eru af séreign samkvæmt kaupmála eða hjúskapareign. Frá tekjum þess hjóna skal síðan draga frádrátt skv. B-lið 1. mgr. 30. gr. svo og frádrátt skv. E-lið 1. mgr. 30. gr. velji hjón ekki fastan frádrátt skv. 2. mgr. þeirrar greinar.

Nemi heildarfrádráttur, er um ræðir í 1. og 3. tl. 1. mgr., hærri fjárhæð hjá öðru hjóna en tekjur þær er um ræðir í 1., 2. og 3. tl. 1. mgr., skal það sem umfram er dregið frá tekjum hins hjóna við álagningu.

Karl og kona, sem búa saman í óvígðri sambúð og eiga sameiginlegt lögheimili, eiga rétt á að telja fram og vera skattlögð sem hjón, sem samvistum eru, ef þau hafa átt barn saman eða konan er þunguð eða sambúðin hefur varað samfleytt í a. m. k. tvö ár, enda óski þau þess bæði skriflega við skattyfirvöld.

24. gr.

1. mgr. 67. gr. laganna, sbr. 3. gr. laga nr. 20/1980, orðist svo:

Tekjuskattur manna, sem skattskyldir eru skv. 1. gr. og hafa verið heimilisfastir hér á landi allt tekjuárið, skal reiknast af tekjuskattsstofni þeirra skv. 1. og 3. tl. 62. gr. sem hér segir: Af fyrstu 3 241 379 gkr. af tekjuskattsstofni reiknast 25%, af næstu 2 965 517 gkr. af tekjuskattsstofni reiknast 35% en af tekjuskattsstofni yfir 6 206 896 gkr. reiknast 50%. Frá þeirri fjárhæð skal síðan dreginn persónuafsláttur skv. 68. gr. Sú fjárhæð, sem þannig fæst, telst tekjuskattur ársins.

25. gr.

68. gr. laganna, sbr. 4. gr. laga nr. 20/1980, orðist svo:

Persónuafsláttur manna, sem um ræðir í 1. mgr. 67. gr., skal vera 524 828 gkr.

Nemi persónuafsláttur skv. 1. mgr. hærri fjárhæð en reiknaður skattur af tekjuskattsstofni skv. 1. másl. 1. mgr. 67. gr. skal ríkissjóður leggja fram fé sem nemur allt að þeim mun og skal því ráðstafað fyrir hvern mann til að greiða eignarskatt hans á gjaldárinu og síðan sjúkratryggingargjald hans á gjaldárinu og því sem þá kann að vera óráðstafað til greiðslu útsvars hans á gjaldárinu. Sá persónuafsláttur sem enn er óráðstafað fellur niður, nema um sé að ræða óráðstafaðan persónuafslátt annars hjóna sem skattlagt er samkvæmt ákvæðum 63. gr., og skal þá þessi óráðstafaði hluti persónuafsláttar makans dragast frá reiknuðum skatti hins makans. Nemi þannig ákvarðaður persónuafsláttur síðarnefnda makans í heild hærri fjárhæð en reiknaður skattur af tekjuskattsstofni hans skv. 1. másl. 1. mgr. 67. gr. skal ríkissjóður leggja fram fé sem nemur allt að þeim mun til að greiða eignarskatt, sjúkratryggingargjald og útsvar hans á gjaldárinu. Sá hluti persónuafsláttar sem þá verður enn óráðstafað fellur niður.

Hjá mönnum er vinna við eigin atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi skal, áður en ákvæðum 2. mgr. er beitt, hækka tekjuskattsstofn þeirra um þá fjárhæð sem tekjur af þessum störfum eru lægri en ætla má að endurgjald þessara manna miðað við vinnuframlag hefði orðið ef þeir hefðu innt starfið af hendi fyrir óskyldan eða ótengdan aðila.

26. gr.

Á eftir 1. mgr. 80. gr. laganna bætist ný málsgrein, er verði 2. mgr. greinarinnar, og orðist svo:

Heimilt er skattstjóra að taka til greina umsókn manns um lækkun eignarskattsstofns hans þegar svo stendur á sem greinir í 1. og 7. tl. 1. mgr. 66. gr.

27. gr.

Á eftir 7. mgr. 100. gr. laganna bætist ný málsgrein, er verði 8. mgr. greinarinnar, og orðist svo:

Berjst ríkisskattanefnd kæra og hún er rökstudd með skattframtali, sem ekki hefur sætt efnisúrlausn hjá skattstjóra, getur nefndin sent kærana til skattstjóra til uppkvaðningar kæruúrskurðar að nýju. Nefndin skal tilkynna skattaðila, umboðsmanni hans og ríkisskattstjóra um þá ákvörðun. Skattstjóri skal hafa kveðið upp kæruúrskurð í slíku máli innan 30 daga frá því honum barst það til meðferðar.

28. gr.

3. mgr. 101. gr. laganna orðist svo:

Telji ríkisskattstjóri ástæðu til að breyta ákvörðun skattstjóra um skattstofn eða skattálagningu samkvæmt lögum þessum og öðrum lögum um skatta og gjöld, sem skattstjórar leggja á, getur hann ákvarðað skattaðila skattstofn og skatt að nýju eða falið það skattstjóra, enda séu uppfyllt skilyrði 96. og 97. gr., ef um hækkun er að ræða. Heimilt er skattaðila að kæra breytingar eftir reglum 99. og 100. gr.

29. gr.

Lokamálsliður 1. mgr. 107. gr. laganna orðist svo:
Skattur af álagi skv. 106. gr. dregst frá sektarfjárhæð.

30. gr.

1. másl. 5. mgr. 107. gr. laganna falli niður.

31. gr.

5. mgr. 110. gr. laganna, sbr. 49. gr. laga nr. 7/1980, falli niður.

32. gr.

Á eftir orðunum „1. og 2. tl. E-liðs 1. mgr. 30. gr.“ í 121. gr. laganna, sbr. 10. gr. laga nr. 20/1980, bætist við: 2. mgr. 30. gr.

33. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og koma til framkvæmda við álagningu tekjuskatts og eignarskatts á árinu 1981 vegna tekna ársins 1980 og eigna í lok þess árs. Þó skulu ákvæði 11. gr. eigi koma til framkvæmda fyrr en við álagningu skatta á árinu 1982 vegna tekna ársins 1981.

Ákvæði til bráðabirgða

Ríkisskattstjóri getur veitt gjaldendum heimild til fyrningar skv. 14. gr. laga þessara vegna rekstrarársins 1979, enda komi fram umsókn um það frá gjaldanda.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

I Almennar skattalækkanir

Í efnahagsáætlun ríkisstjórnarinnar sem birt var 31. desember s. l. er því heitið að skattar á almennar launatekjur skuli lækkaðir þannig að sú lækkun samsvari um 1,5% kaupmáttarauka hjá þeim er hafa meðaltekjur eða minna. Megintilgangur þessa frumvarps er að efna það fyrirheit.

Í fjárlögum fyrir árið 1981 er gert ráð fyrir að skattvísitala verði 145. Ætla má að álagning tekjuskatts einstaklinga svo og sjúkratryggingargjalds, en að frádregnum barnabótum og nýttum persónuafslætti, hefði samkvæmt þeirri skattvísitölu numið alls um 860 millj. kr. Er það um 65 millj. kr. umfram þá álagningartölu er lá til grundvallar tekjuáætlun fjárlaga. Allveruleg óvissa er þó fylgjandi þessum tölum, trúlega ekki undir 10 millj. kr. til eða frá. Gjörbreytt ákvæði um meðferð vaxta frá síðustu álagningu valda þar mestu um.

Áætlað er að tekjubreyting milli árana 1979 og 1980 hafi numið um 51% á hvern framteljanda að meðaltali. Til þess að halda skattbyrði óbreyttri frá álagningu 1980 hefði því skattvísitala fyrir árið 1981 þurft að vera 151, að því tilskildu að ekki væri breytt neinum öðrum þáttum skattlagningar. Slík álagning hefði orðið um 23,5 millj. kr. lægri en sú álagningartala er tekjuáætlun fjárlaga byggist á.

Með lögum nr. 2/1981 voru reglur um frádráttarbærni vaxta hjá mönnum utan atvinnurekstrar rýmkaðar verulega. Áætlað er að álagning lækki um 9 millj. kr. af þessum sökum, en þess ber þó að geta að mjög erfitt er að áætla þetta með nokkurri vissu. Þá var iðnaðarmönnum í löggiltum iðngreinum með sömu lögum heimilaður frádráttur verkfærapeninga og má ætla að álagning lækki af þeim sökum um 1,5 millj. kr. (sbr. töflu 2).

Frumvarp þetta felur einkum í sér þríþætt ákvæði er varða almenna skattgreiðendur:

1. Sérstakar ívilnanir til einstæðra foreldra svo og til lágtekjufólks sem gert hefur verið að greiða eignarskatta.
2. Breytingar á álagningarkerfinu sem leiða mundu til þess að skattbyrði á almennar launatekjur yrði svipuð og við álagningu 1980 (viðmiðunarkerfi).
3. Frekari breytingar á álagningarkerfinu samkvæmt efnahagsáætlun ríkisstjórnarinnar. Með þeim er stefnt að lækkun umfram það sem greinir í 1. og 2. lið, þannig að sú lækkun jafngildi 1,5% kaupmáttarauka almennt launatekna.

1. Sérstakar ívilnanir

Með bréfi dags. 18. september 1980 skipaði fjármálaráðherra nefnd til þess m. a. að gera athugun á skattalegri stöðu einstæðra foreldra. Nefndin skilaði bráðabirgðaálit 18. mars s. l. Telur nefndin að við skattkerfisbreytinguna er tók gildi við síðustu álagningu hafi skattar einstæðra foreldra með miðlungstekjur hækkað óeðlilega mikið og gerir nefndin tillögur til úrbóta í því efni. Í frumvarpi þessu er tekið tillit til þessarar niðurstöðu nefndarinnar. Með hliðsjón af tillögum nefndarinnar er lagt til að lágmark það á föstum frádrætti, sem skv. 2. mgr. 30. gr. er veittur einhleypingum, verði 75% hærra hjá einstæðum foreldrum en öðrum þeim er undir ákvæðið falla. Þessi ráðstöfun kemur fyrst og fremst til góða einstæðum foreldrum með miðlungstekjur og virðist nægja til að rétta hlut alls þorra þeirra er varð fyrir skattþyngingu við síðustu álagningu. Talið er að þessi breyting kosti ríkissjóð 6 millj. kr. í lækkaðri álagningu tekjuskatts. Um áhrif breytingarinnar og annarra breytinga er í frumvarpi þessu felast visast til töfluviðauka.

Enn fremur er lagt til með frumvarpinu að ofangreint lágmark á föstum frádrætti einhleypinga og einstæðra foreldra fylgi skattvísitölu. Lágmark þetta var innleitt með lögum nr. 20/1980 og ekki bundið skattvísitölu, enda þá hugsað sem bráðabirgðaákvæði. Þessi hækkun lágmarksfrádráttarins lækkar álagningu tekjuskatts um 20,5 millj. kr.

Þá er í frumvarpinu lagt til að nýta megi persónuafslátt til greiðslu á eignarskatti. Er þetta nýmæli sem ætlað er að bæta hag þess lágtekjufólks sem býr í skuldritlu eigin húsnæði. Athugun sýnir að 75% þeirra sem njóta mundu þessa ákvæðis eru elli- eða örorkulífeyrisþegar. Heildarkostnaður ríkissjóðs vegna þessa ákvæðis er 2,5 millj. kr. Ennfremur er í frumvarpinu lagt til að skattstjórum sé heimilt að lækka eignarskattsstofn þeirra sem hafa skert gjaldþol, m. a. sakir ellihrörleika, veikinda og slysa. Er hér um að ræða hliðstæðu við ívilnunarákvæði varðandi tekjuskattsstofn í 66. gr. Ljóst er að slík heimild myndi minnka tekjur ríkissjóðs af eignarskatti en óvíst hve mikið.

2. Viðmiðunarkerfi

Þrátt fyrir ofangreindar breytingar og að teknu tilliti til niðurfellingar reiknaðra launa, sbr. II kafla þessara athugasemda, yrði meðalskattbyrði við álagningu 1981 nokkru þyngri en hún var 1980. Jöfnuði í þessum efnum verður náð að því er varðar almennar launatekjur með eftirtöldum breytingum:

- a) Skattstigi tekjuskatts:
  - 25% af fyrstu 4,6 millj. gkr. af tekjuskattsstofni
  - 35% af næstu 5,2 millj. gkr., en
  - 50% af því sem umfram er 9,8 millj. gkr.
- b) Persónuafsláttur: 750 000 gkr.

Álagning samkvæmt þessu kerfi, sem hér á eftir verður nefnt viðmiðunarkerfi, mun leiða til lækkunar heildarálagningar frá álagningartölum fjárlaga sem nemur 20 millj. kr.

Þetta viðmiðunarkerfi leiðir til lækkaðrar eða nær óbreyttrar skattbyrðar meðalframteljanda með tekjur allt að 12 til 14 millj. gkr. á árinu 1980 en um óverulega meðalhækkun skatta verður að ræða hjá framteljendum með hærri tekjur. Allveruleg einstaklingsbundin frávik verða þó frá þessum meðaltölum og er orsaka þeirra einkum að leita í gjörbreyttri meðferð vaxta frá síðustu álagningu. Einnig er smávægi- legur munur á stöðu einstakra fjölskylduhópa. Þannig munu skattar einstæðra foreldra lækka verulega, enda að því stefnt.

3. Skattlækkun samkvæmt efnahagsáætlun ríkisstjórnarinnar

Megintilgangur frumvarps þessa er að efna það fyrirheit í efnahagsáætlun ríkisstjórnarinnar að lækka skatta að því marki að það samsvari um 1,5% kaupmáttaraukningu hjá framteljendum með almennar launatekjur.

Þegar meta skal skattalækkun til kjarabóta ber að hafa það í huga að sú hækkun ráðstöfunartekna sem í lækkuninni felst samsvarar skattfrjálsum tekjuauka. Nú falla almennar launatekjur í 35% skattþrep, 1,5% sjúkratryggingagjald og útsvar, sem er að meðaltali 11,5%, auk kirkjugarðsgjalds. Að teknu tilliti til 10% fasts frádráttar (við ákvörðun tekjuskattsstofns) myndu því leggjast um 45% heildarskattar á tekjuhækkun almennra launatekna. Á hinn bóginn fengist um eins árs greiðslufrestur á þeirri skattgreiðslu þannig að raungildi hennar yrði því minna. Sé á þennan hátt tekið tillit til skattfrelsis umræddra kjarabóta virðist mjög nærri lagi að 1,5% kaupmáttaraukning í formi skattalækkunar jafngildi því að skattar við álagningu 1981 séu lækkaðir sem nemur sömu prósentutölu, 1,5%, af tekjum ársins 1980, m. ö. o. jafngildir hún minnkun skattbyrðar um 1,5% eins og það hugtak er venjulega skilgreint. Er augljóst reikningslegt hagræði af þessari samsvörun, þar eð allar tölulegar upplýsingar um skattálagningu í ár taka mið af tekjum ársins í fyrra samkvæmt eðli máls.

Lækkun skattbyrðar meðaltekna og lægri má að sjálfsögðu ná eftir fjölmörgum mismunandi leiðum. Að vandlega athuguðu máli og að höfðu samráði við forystumenn Alþýðusambands Íslands, ákvað ríkisstjórnin að velja þá leið að fella niður sjúkratryggingagjald af almennum launatekjum. Samkvæmt frumvarpi um framlengingu sjúkratryggingagjalds er nú liggur fyrir Alþingi ætti gjaldið að nema 1,5% af tekjum undir 6 525 000 gkr. en 2% af því sem umfram er. Samhliða framlagningu þessa frumvarps mun ríkisstjórnin beita sér fyrir því að áðurgreindu frumvarpi um sjúkratryggingagjald verði breytt á þann veg að gjaldið falli niður af tekjum undir 6 750 000 gkr. en nemi áfram 2% af þeim tekjustofni sem er umfram þessa fjárhæð.

Ofangreind niðurfelling sjúkratryggingagjaldsins nær ekki að öllu leyti markmiðum ríkisstjórnarinnar. Því eru lagðar til enn frekari breytingar á álagningar- kerfi tekjuskatts umfram þær sem þegar hafa verið raktar í þáttum 1 og 2 hér að framan. Þar sem niðurfellingin nær ekki fyllilega fram þeirri skattbyrðarlækkun sem að er stefnt hjá þeim sem lægstar hafa tekjurnar er tveimur atriðum breytt til hagsbóta lágtekjufólki. Í fyrsta lagi er persónuafsláttur hækkaður í 761 000 gkr. Samkvæmt því viðmiðunarkerfi sem lýst er í þætti 2 hefði hann orðið 750 000 gkr. en á hinn bóginn 732 250 gkr. miðað við óbreytt lög og skattvísitölu 145. Í öðru lagi er neðsta skattþrepið, þar sem skattprósenta er 25%, einnig hækkað frá viðmiðunarkerfinu og er lagt til að þetta skattþrep nái að 4 700 000 gkr. í stað 4 600 000 gkr. skv. viðmiðunarkerfi og 4 350 000 gkr. sé miðað við óbreytt lög og skattvísitölu 145.

Þær hagsbætur, sem nú hefur verið lýst og ætlaðar eru þeim til handa sem hafa tekjur til jafns við almennar launatekjur, kæmu einnig hinum tekjuhærri til góða í fullum mæli. Þannig myndu skattar allra þeirra framteljenda sem höfðu yfir 6 750 000 gkr. tekjuárið 1980 lækka um 1 234 kr. sé lækkunin miðuð við viðmiðunarkerfið. Ekki er talið eðlilegt né heldur í samræmi við efnahagsáætlun ríkisstjórnarinnar að slík skattalækkun nái til hinna tekjuhæstu. Því er lagt til með frumvarpi þessu að efra skattþrepið verði lækkað. Þannig verði greiddur 50% tekju-

skattur af skattstofni sem er umfram 9 000 000 gkr. en þessi mörk hefðu orðið 9 800 000 gkr. samkvæmt viðmiðunarkerfinu en við 10 150 000 gkr. að óbreyttum lagaákvæðum. Hjá þeim framteljendum sem höfðu tekjur yfir u. þ. b. 11 millj. gkr. á árinu 1980 veldur þessi breyting ein sér skattahækkun er nemur 1 200 kr. þannig að fyrrnefnd lækkun að upphæð 1 234 kr. hverfur að mestu.

Þeir sem hafa það lágar tekjur að þeim er gert að greiða litla eða enga skatta ná ekki tilætlaðri kjarabót með þeim ráðstöfunum sem hér er fjallað um. Er þar að langmestu leyti um að ræða þá elli- og örorkulífeyrisþega er njóta tekjutryggingar svo og skólafólk. Þeim fyrrnefndu er veitt samsvarandi eða meiri kaupmáttarauki með þeirri sérstöku hækkun tekjutryggingar er kom til framkvæmda 1. mars s. l. en bæði tekjutrygging og heimilisuppbót hækkuðu þá um 14,6%. Þannig bættu þeir sem eingöngu njóta tekjutryggingar hag sinn um 1,65% umfram það sem orðið hefði ef verðbótavísitala hefði verið óbreytt 1. mars s. l. Ef teknar eru allar lífeyrisbætur almannatrygginga þá hækkuðu þær samtals um 10,7% meðan almenn laun hækkuðu um 5,95%. Rétt er einnig að geta þess að margir lífeyrisþegar almannatrygginga munu auk þess verða aðnjótandi þeirra almennu skattalækkana sem hér hefur verið gerð grein fyrir.

II Reiknuð laun atvinnurekenda

Annað mikilvægt atriði í lagafrumvarpi þessu er niðurfelling þeirra ákvæða núgildandi laga er fjalla um reiknuð laun í atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi.

Megintilgangur ákvæðanna í 7. gr. og 59. gr. skattalaganna var að samræma rekstursuppgjör fyrirtækja óháð rekstrarformi þeirra. Eiganda rekstursins er óheimilt að reikna sér lægra endurgjald fyrir starf sitt en hefði hann innt það af hendi fyrir óskyldan aðila. Annað aðalmarkmið 59. gr. er að koma í veg fyrir að þeir sem hafa tekjur sínar af rekstri sleppi með að greiða litla sem enga beina skatta.

Fyrir setningu laganna var það mjög gagnrýnt að sjálfstæðir rekstraraðilar, t. d. tannlæknar, lögmenn, verkfræðingar, arkitektar, kaupmenn, útgerðarmenn, eigendur flutningabíla og vinnuvéla og bændur, kæmust undan eðlilegum skattgreiðslum með óeðlilegum útgjöldum og afskriftum ásamt lágt áætluðum tekjum. Reiknuðu launin tryggja lágmarksskattgreiðslur allra atvinnurekenda sem taldir eru hafa stundað fullt starf. Þótt kostir reiknuðu launanna hafi verið ótvíræðir þá er ljóst að ýmsir annmarkar þessa kerfis hafa komið í ljós.

Viðmiðunarlaunin hafa ýmist þótt of lág, t. d. hjá ýmsum stéttum háskólamenntaðra manna, eða þau hafa hins vegar þótt of há, t. d. hjá kvæntum bændum, en í lögunum eru þau beinlínis miðuð við launaþátt í verðlagsgrundvelli landbúnaðarværa. Sem dæmi má taka einhleypan bónda á vísitölubúi sem kvænist. Hann fékk vegna ársins 1979 5 657 000 gkr. í reiknuð laun á reksturinn fyrir bæði hjón í stað 3 344 000 gkr. áður en eiginkonan kom til sögunnar, þótt reksturinn væri nákvæmlega sá sami.

Ákvæði 59. gr. hafa ekki verið framkvæmd eins í öllum skattumdæmum og auk þess virðist ekki sem nægilegt tillit hafi verið tekið til einstakra aðstæðna framteljenda í öllum tilvikum.

Þótt reynsla álagningarársins 1980 sé tæplega marktæk vegna þess hve tími til álagningarinnar var naumur svo og vegna óvenjulegra erfiðleika í bændastétt, þá leiddi sú reynsla samt til þess að ákveðið var að afnema reiknuðu launin í skattalögunum. Því þykir rétt að gera nokkra grein fyrir niðurstöðum athugunar sem gerð var vegna álagningar árið 1980. Þá var endurgjald vegna vinnu við eigin rekstur reiknað á 2 490 einstaklinga en á 10 941 aðila sem var í hjónabandi. Samtals var því reiknað á 13 431 einstakling sem talinn var atvinnurekandi að aðalstarfi. Upphæð reiknaðs endurgjalds var að sjálfsögðu ærið mishá. Af fyrrnefndum 2 490 einstaklingum höfðu 1 716 þeirra 3,4 m.kr. eða minna í reiknað endurgjald en 2 174 hjón.

Af þeim einstaklingum sem höfðu reiknað endurgjald voru 1 325 bændur. Höfðu þessir einstaklingar í bændastétt 40,65% af heildarfjárhæð reiknaðs endurgjalds á

einstaklinga. Af þeim hjónum sem höfðu reiknað endurgjald voru 2 548 í bændastétt og báru þau 28,41% af heildarfjárhæð reiknaðs endurgjalds á hjón. Hins vegar voru það ekki nema 1 352 hjón í bændastétt og 526 einstaklingar sem mynduðu tap vegna reiknaðs endurgjalds.

Þessi niðurstaða bendir eindregið til þess að með ákvæðum 59. gr. hafi verið gengið of langt í þá átt að ákveða laun á aðila þótt þeir hafi ekki haft neinar hreinar tekjur og þeim þar með gert að greiða skatt af tekjum sem aldrei urðu til. Því er lagt til að leggja þessi ákvæði niður.

Niðurfelling ákvæðanna um reiknuð laun hefur í för með sér að nauðsynlegt hefur þótt að gera tillögur um nokkrar aðrar breytingar í lögunum. Má m. a. nefna reglur um takmörkun á nýtingu persónuafsláttar til greiðslu eignarskatts, útsvars og sjúkratryggingargjalds og breyttar reglur um tekjustofn hjóna.

Ætla má að þessi breyting kosti ríkissjóð 14 m.kr. og sveitarfélög um 18 m.kr. Stafar um helmingur þessa tekjutaps af yfirfærðu tapi vegna reiknaðra launa við álagningu 1980.

III Aðrar breytingar

Auk framangreindra meginákvæða frumvarpsins felur það í sér ýmsar aðrar tillögur til breytinga á tekjuskattslögum, einkum er varðar atvinnurekstur. Margar þessara tillagna eru fyrst og fremst tæknilegs eðlis og eru gerðar í ljósi reynslu af skattlagningu á síðasta ári. Visast til athugasemda um einstakar greinar í þessu sambandi.

Hins vegar er hér einnig að finna tillögur er fela í sér allverulegar efnisbreytingar og má þar einkum nefna þau ákvæði frumvarpsins er lúta að skerðingu fyrninga. Er í frumvarpinu bæði gert ráð fyrir lækkun á heimild til fyrninga á móti tekjufærslu svo og almennri skerðingu fyrningarheimilda ef hreinar tekjur ná ekki 5% af heildartekjum. Ljóst er að tekjur ríkissjóðs vegna skattlagningar atvinnurekstrar aukast nokkuð vegna þessara breytinga en forsendur skortir til að meta þessa tekjuauka nákvæmlega.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Hér er lagt til að almenna ákvæðið um skyldu til að reikna endurgjald vegna vinnu við eigin atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi verði fellt niður. Um ástæður fyrir þessari breytingu og fjárhagsleg áhrif hennar visast til almennra athugasemda við frumvarp þetta.

Um 2. gr.

Í núgildandi ákvæðum tekjuskattslaga eru ekki fyrir hendi skýr ákvæði um hvernig með leigulóðarréttindi skuli farið varðandi útreikning söluhagnaðar og fyrningar mannvirkja er á slíkum lóðum standa.

Hér er lagt til að tekin verði af tvímæli um þetta efni, þannig að leigulóðarréttindi og skyld réttindi verði talin til verðmætra réttinda og að með hagnað af sölu slíkra réttinda fari eftir ákvæðum 14. gr. laga nr. 40/1978. Ákvæði 3., 4. og 7. gr. frumvarps þessa eru nátengd þessu ákvæði.

Um 3. gr.

Greinin felur það í sér að við sölu mannvirkis, er stendur á leigulóð og endurmetið var á árinu 1979 á grundvelli fasteignamat mannvirkisins, skuli heildarsöluverðinu skipt milli mannvirkis og leigulóðar samkvæmt ákvæðum 25. gr. laga nr. 40/1978, sbr. 7. gr. frumvarps þessa, en framreiknað fasteignamat leigulóðar að frádregnu afgangsskvaðarverðmæti teljist stofnverð lóðarréttindanna.

Við sölu mannvirkis á leigulóð sem endurmetin var í hendi seljanda á árinu 1979 á grundvelli upphaflegs kostnaðarverðs skal hins vegar ekki skipta söluverðmæti í hlutfalli milli fasteignamats mannvirkis og lóðar heldur telja heildarsöluverðið vera söluverð mannvirkisins skv. 7. gr. frumvarpsins, en heildarendurmatverðið hefur verið talið til mannvirkisins að því er fyrningar varðar.

Um 4. gr.

Eðlilegt þykir að þær sérreglur sem gilda skv. 16. gr. tekjuskattslaga um söluhagnað af íbúðarhúsnæði í eigu manna verði einnig látnar ná til lóða eða lóðarréttinda sem slíku húsnæði fylgja, hvort sem húsin standa á leigulóð eða eignarlóð. Hér er hins vegar þörf á að setja stærð þess lands sem falla á undir þessar hagstæðu reglur nokkur mörk og binda það við að viðkomandi lóð sé innan þeirra stærðarmarka er almennt gerist um íbúðarhúsaloðir. Færi þá eftir 14. gr. laganna um söluhagnað af þeim hluta lóðarinnar er væri umfram þessi stærðarmörk. Erfitt er að selja í lög fastmótaðar reglur um þau stærðarmörk er hér skipta máli, en í framkvæmd yrði almennt að taka mið af því hversu íbúðarhúsnæði í þéttbýli af svipaðri gerð eru ætlaðar stórar lóðir, svo og því hvort unnt sé að skipta lóðinni til frekari byggingarframkvæmda.

Þá er lagt til að niður verði felldar reglur um sérstaka skattlagningu á eignaauka er stafar af vinnu utan venjulegs vinnutíma við byggingu íbúðarhúsnæðis til eigin nota, ef hann fæst endurgreiddur í söluverði íbúðar innan fimm ára. Þess í stað verði tekin upp sú regla að telja ekki slíkan eignaauka til stofnverðs við útreikning söluhagnaðar. Hann getur því samkvæmt þessu eflir sem áður óbeint komið til skattlagningar við sölu íbúðarinnar, en þessi aðferð ætti þó almennt að vera gjaldendum hagstæðari en eldri reglur, m. a. vegna rúmrar heimildar til að færa söluhagnað af íbúðarhúsnæði til lækkunar stofnverðs nýs húsnæðis.

Um 5. gr.

Hér er lagt til að seljendur hlutabréfa geti reiknað söluhagnað af þeim sem mun á söluverði þeirra og framreiknuðu upphaflegu kaupverði ef það er þeim hagstæðara en að taka mið af nafnverði hinna seldu bréfa að viðbæltum úthlutuðum jöfnunarhlutabréfum eða heimilli jöfnunarhlutabréfaútgáfu. Með þessari breytingu eru reglurnar um útreikning á söluhagnaði af hlutabréfum færðar til samræmis við meginreglur tekjuskattslaganna um útreikning söluhagnaðar af öðrum eignum.

Um 6. gr.

Í lög um tekjuskatt og eignarskatt skortir almennt ákvæði um hversu fara skuli með tap af sölu eigna sem notaðar eru í atvinnurekstri. Í 34. gr. laganna felst að visu sú regla að heimilt er að gjaldfæra tap sem verður á sölu fyrnanlegra eigna. Er hér lagt til að sama regla verði upp tekin varðandi aðrar eignir sem notaðar eru í atvinnurekstri, þó ekki þær eignir er falla undir 17. og 18. gr. laganna.

Um 7. gr.

Ákvæði þessarar greinar tengjast ákvæðum 2., 3. og 4. gr. frumvarpsins um útreikning söluhagnaðar þegar selt mannvirki stendur á leigulóð, og visast til athugasemda um þær greinar.

Um 8. gr.

Lagt er til að niður verði felld nógildandi sérákvæði um skattskyldan eignaauka, sem stafar af aukavinnu sem maður leggur fram utan venjulegs vinnutíma við byggingu íbúðarhúsnæðis til eigin nota. Samkvæmt nógildandi ákvæðum skal eignaauki þessi skattlagður ef hann fæst endurgreiddur í söluverði íbúðar, enda hafi hann myndast innan fimm ára fyrir sölundag. Samkvæmt þeim reglum sem hér er lagt til að upp verði teknar getur þó komið til skattlagningar þessa eignaauka í formi aukins söluhagnaðar af íbúðarhúsnæði, sbr. athugasemdir við 4. gr. frumvarpsins.

Um 9. gr.

Hér er felld niður tilvitnun í 2. mgr. 1. tl. A-liðs 7. gr. en skv. 1. gr. frumvarpsins fellur sú málsgrein niður.

Um 10. gr.

Hér er einungis um að ræða leiðréttingu á misritun í texta 2. gr. laga nr. 2/1981.

Um 11. gr.

Hér er lagt til að upp verði tekin heimild til frádráttar á helmingi greiddrar húsaleigu vegna leigu á íbúðarhúsnæði til eigin nota. Skilyrði fyrir þessum frádrætti eru þau að um sé að ræða leigu vegna íbúðarhúsnæðis til eigin nota, að leigan sé greidd og að leigan varði afnot af húsnæðinu á tekjuárinu. Sá hluti fyrirframgreiddrar leigu er varðar næsta tekjuár yrði því ekki frádráttarbær fyrr en í framtali vegna þess árs. Í 33. gr. er gert ráð fyrir að þetta ákvæði komi til framkvæmda við álagningu skatta á árinu 1982 vegna tekna ársins 1981. Ákvæði þetta kemur því ekki til framkvæmda fyrr en ári síðar en önnur ákvæði frumvarps þessa. Valda því m. a. framkvæmdaörðugleikar þar eð framtalsfrestur einstaklinga er ekki stunda rekstur er löngu liðinn.

Um 12. gr.

Hér er lagt til að lágmark fasts frádráttar verði 75% hærra hjá einstæðum foreldrum en öðrum þeim er undir regluna falla. Með þessari breytingu er komið verulega til móts við þau sjónarmið er fram koma í skýrslu nefndar er fjármálaráðherra skipaði til að kanna hag einstæðra foreldra. Um fjárhagsleg áhrif af breytingu þessari vísast til almennra athugasemda við frumvarp þetta.

Um 13. gr.

Þessi breyting er afleiðing niðurfellingar á reiknuðu endurgjaldi vegna vinnu við eigin atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi.

Um 14. gr.

Hér er lagt til að heimild til fyrningar er nema má allt að 50% af tekjufærslu skv. 53. gr. verði skert nokkuð eða niður í 40% af tekjufærslunni. Þá er lagt til að við 44. gr. bætist nýr málslíður sem kveði á um heimild til viðbótarfyrningar þegar sérstaklega stendur á, en það á við þegar mikill munur er á verðbreytingarfærslu til tekna og gjaldfærðum fjármagnskostnaði ársins. Sem dæmi má nefna aðila sem keypt hefur fyrnanlega eign, t. d. bát, sem greidd er að hluta eða öllu með skuldaviðurkenningu til nokkurra ára, sem þer vexti sem eru langt undir verðbólguhlutfallinu. Ætla má að kaupverð hafi í slíku tilviki verið ákveðið hærra en ella vegna greiðsluskilmálanna og þykir ekki óeðlilegt að heimila hraðari fyrningu en lögin gera ráð fyrir þegar þannig er ástatt.

Þessi sérstaka fyrning reiknast af fyrningargrunni tiltekinna eigna eins og aðrar fyrningar laganna og takmarkast við heildarfyrningargrunn að niðurlagsverði. Hér er því ekki um viðbótarfyrningu að ræða þegar til lengri tíma er litið heldur er með þessu ákvæði heimiluð hraðari fyrning þegar sérstaklega stendur á.

Um 15. gr.

Í þessari grein eru tekin af tvímæli varðandi stofn þann sem fyrning samkvæmt þessari málsgrein 44. gr. miðast við.

Um 16. gr.

Grein þessi felur ekki í sér efnisbreytingar.

Um 17. gr.

Hér er lagt til að fyrningar verði skertar hjá þeim aðilum sem eru með hreinar tekjur undir 5% af heildartekjum. Hér er einungis um að ræða frestun á fyrningum og fyrningarstofninn er ekki skertur þegar til lengri tíma er litið.

Um 18. gr.

Þetta ákvæði er afleiðing af niðurfellingu reglunnar um reiknað endurgjald og er hliðstætt ákvæði því sem var um þetta efni í 11. gr. laga nr. 68/1971 með síðari breytingum.

Um 19. gr.

Með þessari breytingu eru ákvæði 53. gr. laganna um tekjur og gjöld vegna verðbreytinga gerð skýrari. Kveðið er á um að þau skuli ná til allra þeirra eigna og skulda lögaðila sem um er rætt í 3. og 4. mgr. greinarinnar án tillits til þess hvort viðkomandi eignir eða skuldir lögaðila eru beinlínis tengdar atvinnurekstri. Hjá mönnum verður tekju- eða gjaldfærsla skv. 53. gr. áfram bundin við þær eignir einar sem tengdar eru atvinnurekstri eða sjálfstæðri starfsemi.

Um 20. gr.

Ákvæði 5. mgr. 53. gr. laganna um takmörkun á tekjufærslu hjá þeim aðilum sem ekki eiga fyrir skuldum er óskýrt og hefur vafi um hvernig skilja bæri ákvæðið valdið nokkrum vanda í framkvæmd. Hér er lagt til að efni þessa ákvæðis verði gert skýrara. Er lagt til að miða skuli við stöðu eigna og skulda í lok viðkomandi reikningsárs þegar meta á hvort ákvæði málsgreinarinnar eigi við. Þá er tekið fram að í þessu sambandi sé átt við framtalsskyldar heildareignir skattaðila og heildarskuldir hans án tillits til þess hvað af þessum eignum eða skuldum sé tengt rekstrinum. Loks er í greininni að finna nánari skýrgreiningu á hvað telja skuli tap ársins í þessu sambandi.

Um 21. gr.

Í greininni er kveðið á um að verðbreytingarfærsluna skuli miða við stöðu eigna og skulda í lok næst liðins reikningsárs og jafnframt er orðalag málsgreinarinnar fært til samræmis við 17. gr. frumvarps þessa.

Um 22. gr.

Felld eru niður ákvæði 59. gr. um reiknað endurgjald vegna vinnu við eigin atvinnurekstur eða sjálfstæða starfsemi og eftir stendur aðeins síðari málsgrein þeirrar greinar, sbr. 18. gr. frumvarpsins.

Um 23. gr.

Vegna niðurfellingar reglna um reiknað endurgjald vegna vinnu við eigin rekstur þykir nauðsynlegt að gera breytingar á því hjá hvoru hjóna eignatekjur og eignagjöld skuli talin.

Um 24. gr.

Í greininni er kveðið á um nýjan tekjuskattsstiga. Um áhrif þessarar breytingar og annarra breytinga á álagningarkerfinu vísast til almennra athugasemda við frumvarp þetta. Tölur í þessari grein sem og öðrum greinum frumvarpsins eru grunntölur sem verður að framreikna með skattvísitölunni 145 áður en þeim verður beitt við álagningu í ár.

Um 25. gr.

Hér er lagt til að grunntala persónuafsláttar hækki upp í 524 828 gkr. en miðað við skattvísitölu 145 samsvarar það 761 000 gkr. við álagningu í ár.

Þá er í greininni lagt til að ónýttur persónuafsláttur gangi til greiðslu álagðs eignarskatts, en þessi breyting ætti að verða til hagsbóta tekjulágu fólki er býr í eigin húsnæði, einkum ellilífeyrisþegum.

Þá er lagt til að upp verði tekið ákvæði um takmörkun á nýtingu persónuafsláttar atvinnurekenda, en hliðstætt ákvæði var í 4. mgr. B-liðs 25. gr. laga nr. 68/1971 með síðari breytingum.

Um fjárhagsleg áhrif þessara breytinga vísast til almennra athugasemda við frumvarp þetta.

Um 26. gr.

Hér er lagt til að upp verði tekin heimild til handa skattstjórum til lækkunar eignarskattsstofns þeirra aðila er búa við skert gjaldþol vegna þeirra aðstæðna er um getur í 1. og 7. tl. 66. gr. Slíkt ívildunarákvæði hefur allengi verið í lögnum varðandi tekjuskatt. Með ákvæðum þessarar greinar og ákvæðum 25. gr. frumvarps þessa ætti eignarskattsbyrði þeirra er búa við minnst gjaldþol að léttast verulega.

Um 27. gr.

Grein þessi er nýmæli þess efnis að berist ríkisskattanefnd skattframtal sem eigi hefur sætt efnisúrlausn við uppkvaðningu úrskurðar skattstjóra skv. 99. gr. laganna er nefndinni heimilt að framsenda skattstjóra kærana ásamt framtalinu til meðferðar og enduruppkvaðningar úrskurðar, sem síðan yrði kæranelegur til nefndarinnar. Það hefur þótt óeðlilegt að nefndin, sem síðasta kærustig, taki til meðferðar framtöl sem ekki hafa áður sætt efnislegru meðferð á lægra stigi, enda eru þá ekki fyrir hendi þau tileknu og afmörkuðu ágreiningsefni, sem henni er ætlað að skera úr, önnur en þau hvort framtal skuli almennt lagt til grundvallar álagningu skatta í stað áætlunar skattstjóra áður. Framsendingin mun tryggja það að sömu atriði sæti meðferð á tveimur kærustigum og auk þess mun hún stuðla að hraðari málsmeðferð þar sem ýmis gögn sem hafa þarf til að unnt sé að taka framtal til efnismeðferðar og úrskurðar eru þegar hjá skattstjóra, en tímafrekt getur verið að afla þeirra og fyrir ríkisskattstjóra að skila kröfugerð skv. 5. mgr. 100. gr. laganna. Nauðsynlegt er að skattstjóri taki slík mál til úrskurðar svo fljótt sem kostur er og honum veittur 30 daga frestur til þess, en hann er þó að sjálfsgöðu ekki bundinn við frest þann sem um getur í 99. gr. til uppkvaðningar kærúrskurðar.

Um 28. gr.

Grein þessi er efnislega eins og 3. mgr. 101. gr. laganna að öðru leyti en því að gert er ráð fyrir lögfestri heimild ríkisskattstjóra til að framsenda skattstjórum til meðferðar tiltekin mál til endurákvörðunar á grundvelli þeirrar endurupptökheimildar sem ríkisskattstjóri hefur samkvæmt málsgreininni. Heimild þessi tekur m. a. til framsendingar á umsóknum manna um lækkun tekjuskattsstofns skv. 66. gr. laganna þegar þær berast ríkisskattstjóra eftir að skattstjóri hefur lokið álagningu skv. 98. gr. laganna. Sambærileg framsendingarheimild og hér um ræðir er í 4. mgr. i.f. 102. gr. laganna, þegar mál hafa sætt meðferð samkvæmt þeirri grein.

Um 29. gr.

Kveðið er á um að skattur af álagi skv. 106. gr. skuli dragast frá sektarfjárhæð í stað álagsins sjálfs. Telja verður mjög óeðlilegt að draga hækkun á skattstofni frá sektarfjárhæð þar sem um algerlega ósambærilegar stærðir er að ræða.

Um 30. gr.

Lagt er til að hámarksfjárhæð skattsekta í þessari málsgrein verði felld niður og yrðu skattsektir eftir þessa breytingu hvorki háðar tölulegu hámarki í skattalögum né almennum hegningarlögum. Hins vegar yrðu þær áfram háðar þeim margfeldis-hámörkum sem kveðið er á um í 107. gr.

Um 31. gr.

Lagt er til að niður verði fellt það ákvæði að vangreiðsla á hluta af sköttum valdi því að þeir falli allir í eindaga. Gildandi ákvæði getur hæglega leitt til þess að

óverulegur dráttur á einni mánaðargreiðslu á síðari hluta ársins leiði til þess að allar eftirstöðvar álagðra gjalda falli í eindaga og fari því að bera dráttarvexti skv. 112. gr.

Um 32. gr.

Hér er kveðið á um að fjárhæð lágmarksfrádráttar einhleypra skv. 2. mgr. 30. gr. laganna skuli breytast árlega í samræmi við skattvísitölu. Þessi breyting hefur þau áhrif við álagningu í ár að þessi lágmarksfrádráttarfjárhæð hækkar úr 550 000 gkr. í 797 500 gkr. en í 1 395 625 gkr. hjá einstæðum foreldrum.

Um 33. gr.

Grein þessi þarfnast ekki skýringa.

Um ákvæði til bráðabirgða

Rétt þykir að heimila beitingu sérstakrar fyrningar skv. 14. gr. í þeim sérstöku tilvikum sem greinin gerir ráð fyrir.

Tafla 1

Álagningarkerfi beinna skatta einstaklinga við álagningu 1981
Allar fjárhæðir eru tilgreindar í gömlum krónum.

Tekjuskattur:	Gildandi ákvæði	Samkvæmt viðmiðunarkerfi	Samkvæmt frumvarpi þessu
Lágmark á föstum frádrætti			
hjá einhleyppingum	550 000	797 500	797 500
hjá einstæðum foreldrum	550 000	1 395 600	1 395 600
Skattstigi (af skattstofni):			
25% af fyrstu	4 350 000	4 600 000	4 700 000
35% af næstu	5 800 000	5 200 000	4 300 000
50% yfir	10 150 000	9 800 000	9 000 000
Persónuafsláttur:			
Fjárhæð	732 250	750 000	761 000
Nýtist til greiðslu	sjúkratrgjalds útsvars	sjúkratrgjalds útsvars eignarskatts	sjúkratrgjalds útsvars eignarskatts
Sjúkratryggingargjald:			
Gjaldfrjálsar tekjur	0	0	6 750 000
1,5% af fyrstu tekjum að	6 525 000	6 525 000	0
2,0% af tekjum yfir	6 525 000	6 525 000	6 750 000
		————— Sameiginleg ákvæði —————	
Eignarskattur:			
Skattfrjáls eign		21 750 000	
Skatthlutfall		1,2%	
Útsvar:			
Skatthlutfall		allt að 12,1%	
Persónuafsláttur			
framteljanda		50 750	
vegna barna		10 150	
aukaafsláttur vegna barna umfram 3. barn		10 150	

Barnabætur:		Samkvæmt viðmiðunarkerfi	Samkvæmt frumvarpi þessu
Hjá hjónum	Gildandi ákvæði		
vegna 1. barns		217 500	
vegna annarra barna		311 750	
Hjá einstæðum foreldrum			
vegna hvers barns		406 000	
Viðbót vegna barna undir 7 ára aldri		94 250	

Tafla 2

Kostnaður ríkissjóðs vegna skattalagabreytinga samkvæmt frumvarpi þessu svo og vegna laga nr. 2/1981

Tilgreind er áætluð lækkun heildarálagningar 1981 í milljónum kr. Ennfremur eru sýnd óvissumörk er talin eru vera í þessari áætlun. Tekjutap ríkissjóðs á árinu 1981 yrði væntanlega um 10—13% lægra en þessar álagningartölur gefa til kynna vegna mismunar á upphaflegri álagningu og innheimtu á árinu.

I Almennar skattalækkunir

Lækkun vegna ákvæða laga nr. 2/1981:

Aukinn vaxtafrádráttur	9,0	
Verkfærafrádráttur iðnaðarmanna	1,5	
	—	10,5 ± 3,0

Sérstakar ívilnanir:

Hækkun lágmarks fasts frádráttar til einhleypra og einstæðra foreldra	20,5	
Sérstök hækkun sama til einstæðra foreldra	6,0	
Nýting afsláttar til greiðslu eignarskatts	2,5	
	—	29,0 ± 1,0

Viðmiðunarkerfi:

Hækkun persónuafsláttar í 750 þús. gkr.	22,5	
Hækkun 25% skattþreps í 4,6 millj. gkr.	16,0	
Lækkun 35% skattþreps í 9,8 millj. gkr.	÷6,0	
	—	32,5 ± 1,5

Skattalækkun skv. efnahagsáætlun:

Niðurfelling sjúkratryggingargjalds undir 6 750 þús. gkr.	84,5	
Hækkun persónuafsláttar í 761 þús. gkr.	14,0	
Hækkun 25% þreps úr 4,6 í 4,7 millj. gkr.	6,0	
Lækkun 35% þreps úr 9,8 í 9,0 millj. gkr.	÷16,5	
	—	88,0 ± 5,0
Almennar lækkunir samtals		160,0 ± 6,0

II Reiknuð laun atvinnurekenda

Niðurfelling reiknaðra launa:

Lækkun tekjuskatts	11,5	
Lækkun sjúkratryggingargjalds	2,5	
	—	14,0 ± 5,0

III Aðrar breytingar

Ekki er unnt að meta tekjubreytingu ríkissjóðs vegna ýmissa sérákvæða frumvarpsins. Er einkum um að ræða skerðingu fyrningarákvæða, en ljóst er að þau myndu leiða til nokkurs tekjuauka fyrir ríkissjóð.

Tafla 3

Áætluð meðallækkun tekjuskatts og sjúkratryggingargjalds samkvæmt frumvarpi þessu hjá framteljendum flokkuðum eftir tekjubilum. Lækkunin er sýnd bæði frá óbreyttum núverandi ákvæðum (þ. e. a. s. skattvísitölu 145 og að teknu tilliti til ákvæða laga nr. 2/1981) svo og frá viðmiðunarkerfi því sem lýst er í greinargerðinni. Lækkunin er mæld í meðalfjárhæðum á framteljanda (í kr.) en einnig í meðalbreytingu skattbyrðar, þ. e. hlutfalli lækkunarinnar af tekjum ársins 1980. Ekki var unnt að taka tillit til hugsanlegrar íþyngingar hjá þeim er stunda atvinnurekstur vegna skerðingar á fyrningarákvæðum.

	Vergar tekjur 1980 (í þús. gkr.)	Fjöldi framteljenda	Lækkun frá óbreyttum ákvæðum		Lækkun frá við- miðunarkerfi	
			Fjárhæð kr.	Lækkun skattbyrðar %	Fjárhæð kr.	Lækkun skattbyrðar %
Hjón (talin sem einn framteljandi)	0— 2 000	991	5 200	75,9	0	0,0
	2 000— 4 000	1 119	2 800	9,8	0	0,0
	4 000— 6 000	3 349	1 500	2,9	400	0,7
	6 000— 8 000	5 054	2 300	3,3	1 100	1,6
	8 000—10 000	8 215	2 200	2,4	1 500	1,6
	10 000—12 000	9 246	2 200	2,0	1 500	1,4
	12 000—14 000	7 491	2 000	1,6	1 500	1,1
	14 000—16 000	4 459	1 500	1,0	1 200	0,8
	16 000—	6 827	400	0,3	800	0,4
	Meðaltekjur 11 500	Heild 46 755	Meðaltöl 1 800	3,6	1 200	1,1
Einhleypingar	0— 2 000	12 791	300	2,9	0	0,0
	2 000— 4 000	21 891	600	1,8	200	0,5
	4 000— 6 000	14 059	1 700	3,5	800	1,6
	6 000— 8 000	7 603	2 000	3,0	1 200	1,7
	8 000—10 000	2 933	1 900	2,1	1 200	1,4
	10 000—12 000	1 656	1 200	1,1	700	0,6
	12 000—14 000	578	400	0,3	300	0,2
	14 000—16 000	299	200	0,1	0	0,0
	16 000—	299	÷200	÷0,1	100	0,0
	Meðaltekjur 4 220	Heild 62 113	Meðaltöl 1 000	2,6	500	0,8
Einstæðir foreldrar*)	0— 2 000	776	200	1,2	0	0,0
	2 000— 4 000	1 341	1 800	5,6	200	0,6
	4 000— 6 000	1 684	3 200	6,4	800	1,6
	6 000— 8 000	1 049	3 600	5,3	1 100	1,7
	8 000—10 000	272	3 100	3,6	1 200	1,4
	10 000—	170	2 000	1,5	300	0,2
	Meðaltekjur 4 730	Heild 5 296	Meðaltöl 2 400	4,9	600	1,1

Vergar tekjur 1980 (í þús. gkr.)	Fjöldi framteljenda	Lækkun frá óbreyttum ákvæðum		Lækkun frá við- miðunarkerfi		
		Fjárhæð kr.	Lækkun skattbyrðar %	Fjárhæð kr.	Lækkun skattbyrðar %	
Allir	0— 2 000	37 103	500	8,3	0	0,0
framteljendur**)	2 000— 4 000	40 772	700	2,4	300	0,8
(Hjón	4 000— 6 000	29 358	1 600	3,3	800	1,7
aðskilin)	6 000— 8 000	21 951	1 900	2,8	1 200	1,8
	8 000—10 000	13 411	1 700	2,0	1 300	1,5
	10 000—12 000	8 510	800	0,8	700	0,7
	12 000—14 000	4 016	0	0,0	300	0,2
	14 000—16 000	2 386	÷ 500	÷ 0,3	200	0,1
	16 000—	3 410	÷ 1 500	÷ 0,6	100	0,1
Meðaltekjur	Heild	Meðaltöl				
5 130	160 921	1 000	3,6	500	0,9	

* Meðlög og barnalífeyrir teljast ekki til vergna tekna hjá einstæðum foreldrum.

** Yfirlit yfir skattalækkun hjá framteljendum samtals ber að taka með fyrirvara. Hér kemur fram breyting vegna millifærslu skattbyrðar frá því hjónanna sem lægri hefur tekjurnar til hins sem hefur hærri tekjur, enda þótt í heild kunni skattar hjónanna að standa í stað.